

ZAGREBAČKI KONCERT

ana kuštrak korper

Riječ tržište, kada stoji uz riječ kultura ili umjetnost, mnogi vizualiziraju kao nekakvu vrstu radioaktivne pojave. Kultura i tržište u europskoj se umjetničkoj tradiciji naravno uvelike razlikuju od one američke ili azijske, pa je ta razlika kompleksna i višeslojna, vuče korijene iz drugačijih tradicija i recepcije, pa i konzumacije umjetnosti. Taj je odnos teško definirati, teško je čak i zauzeti neki jasan stav o njemu jer za sobom neminovno povlači povijesne, kulturne, političke i ekonomske konotacije koje je teško razumjeti nekome tko nije uronjen u taj specifičan kulturni kontekst. U Hrvatskoj je taj odnos u većini medija, pa i kod većine ljudi koji se smatraju konzumentima umjetnosti, pogotovo one tradicionalističke, gotovo uvijek percipiran s negativnim predznakom i naoko prikrivenom brigom o zlom čudovištu divljeg tržišnog kapitalizma kojem se ni pod koju cijenu ne smije dati da proguta kulturu, kao nekakav sveti gral javnog interesa. Ono što je simptomatično za Hrvatsku, jest da u ovom društvu sve počinje negativnim predznakom, pa onda tek podjednako negativno nabijeni faktor može prouzročiti pozitivan rezultat.

Čini mi se da je takav minus-minus odnos specifičan i za recepciju Ive Pogorelića, barem u Hrvatskoj, gdje se njegova genijalnost nikada nije dovodila u pitanje, ali se o njoj uvijek imalo ponešto za reći. Publika ga voli kritizirati, a on publici voli servirati materijal podložan tome, što onda u pravilu rezultira rasprodanim koncertima, divljenju njegovoj tehnici i manjim ili većim diskusijama o većoj ili manjoj kontroverznosti njegovih izvedaba. Ivo Pogorelić, pijanist svjetskih razmjera, svoj je imidž gradio na svojoj izravnosti i ne pristajanju na kompromise, a to ga je učinilo prepoznatljivim likom na tržištu. Ne zbog toga što je to bio dio nekakve strategije, već zato što se prvenstveno svojim radom i profesionalizmom, potom svojim talentom, a u konačnici svojom umjetničkom ličnošću uspio uvelike izdvojiti od drugih. A situacija na Chopinovom natjecanju u Varšavi 1980. godine i podrška koju je dobio od Marthe Argerich uvelike su tome pomogle. Iako nije bio pobjednik natjecanja, od toga trenutka svijet se

zainteresirao za Ivu Pogorelića, a on je nastavio graditi svoj jedinstveni umjetnički put kroz svoj repertoar, ali još više kroz svoje izvedbe.

I koncert koji je u Zagrebu održan polovicom travnja napunio je već tradicionalno dvoranu „Lisinski“ i suptilno se očekivao kao jedan od zagrebačkih muzičkih događaja sezone. Tim više što je na programu koncerta bilo možda najiščekivanije djelo, Schumannov „Koncert za klavir i orkestar u a-molu“, koje Pogorelić nije izvodio od svojih tinejdžerskih dana. Uz ovo djelo, na programu je još bila i Beethovenova uvertira „Koriolan“ te „Druga simfonija“ Johannes Brahmsa, koje je izveo uz Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem maestra Ivana Repušića. Koncert je ponovno pokazao Pogoreličevu očekivanu tehničku perfekciju, ali i zanimljivu interpretaciju, poglavito Schumanna, koja je komornu suptilnost njegove glazbe naglasila na specifičan način u odnosu na orkestar tako da se ponekad činilo da su u dvorani dva ravnopravna orkestra. Općenito, izgleda da ono što najviše fascinira publiku kod Ive Pogorelića, i što s druge strane najviše doprinosu šušuru, odnosno promidžbenom ludilu oko svakog njegovog koncerta gdje se publika već unaprijed priprema na „kontroverzu“, jest upravo priroda njegove interpretacije kanonskih djela „klasične glazbe“; djela koja je publika već mnogo puta čula i koja su mnogi drugi već mnogo puta svirali i interpretirali. Ono što je meni zanimljivo kod Ive Pogorelića jedna je njegova nepatvorena koncentracija da svaki ton bude točno onakav kakvog on smatra ispravnim, i to on kao umjetnik koji producira i daje specifičnu (ko)autorsku notu notnom materijalu, a ne samo umjetnik koji reproducira notni zapis po prihvatljivim ili poželjnim pijanističkim kanonima. Zbog toga je Pogoreličevo „tržište“ specifično i u ekonomskim okvirima uspješno. On publiku zapravo nikada ne razočara jedinstvenošću svoje izvedbe, prema kojem god kraju ta jedinstvenost išla, ali to tako funkcionira upravo zbog toga što nije dio neke isprazne priče, već njegovog umjetničkog integriteta. A to je odlika uspješnog umjetnika i „tržišta“ na kojem se nalazi.